

Xenophon, *Memorabilia* 4, 1, 2-4: Die Bedeutung der Erziehung für Begabte

Xenophon berichtet, wie Sokrates über die Erziehung dachte und warum er die Erziehung begabter junger Menschen für besonders wichtig hielt.

Ἐτεκμαίρετο¹ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ τε μανθάνειν καὶ μνημονεύειν καὶ ἐπιθυμῆν τῶν μαθημάτων, δι' ὧν ἔστιν² οἰκόν τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν καὶ ἀνθρώποις τε καὶ τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασιν εὖ χρῆσθαι³. Τοὺς γὰρ τοιούτους ἠγείτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς τε εὐδαίμονας εἶναι καὶ τοὺς ἑαυτῶν οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις
5 δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν.

Ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονούντας⁴ ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἄρισται φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται, ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους, θυμοειδεῖς⁵ τε καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν⁶, ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδάμαστοι γένοιτο, φαυλοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν⁷ τῶν εὐφυεστάτων τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας
10 ἀρίστας γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γιγνομένας ματαίους⁸ τε καὶ δυσπειθεστάτας.

Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστάτους, ἔρρωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς⁹ ὄντας καὶ ἐξεργαστικωτάτους¹⁰, ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας, ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίνεσθαι· πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι· ἀπαιδεύτους δὲ καὶ
15 ἀμαθεῖς γενομένους βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους, ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασι, μεγαλείους¹¹ δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσκαθέκτους¹² τε καὶ δυσσποτρέπτους¹³ εἶναι, δι' ὃ πλεῖστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι.

¹ τεκμαίρομαι τι ἔκ τινος etwas an etwas erkennen; *Subjekt ist Sokrates*

² ἔστιν (*Akzent!*) es ist möglich

³ χρήομαι τινι *bei Personen und Umständen: umgehen mit*

⁴ κατα-φρονέω + *Gen.* verachten

⁵ θυμο-ειδής temperamentvoll

⁶ δαμάζω zähmen, schulen

⁷ καὶ τῶν κυνῶν ... γίνεσθαι *Ab hier wechselt die Konstruktion zum Acl, als würde etwa λέγων oder ἔλεγεν vorausgehen. – Κύων ist hier feminin.*

⁸ μάταιος *kann zwei- und dreiendig sein*

⁹ ταῖς ψυχαῖς *Dat. respectūs: seelisch/geistig*

¹⁰ ἐξ-εργαστικός τινος fähig, etwas durchzusetzen

¹¹ μέγαιος hochmütig

¹² δυσ-κάθεκτος (*von κατέχω*) schwer zu bändigen

¹³ δυσ-από-τρέπτος (*von ἀποτρέπω*) schwer von etwas abzubringen, stur